

CERVIXSPECIAL 2010

NIEUWSBRIEF BEVOLKINGSONDERZOEK BAARMOEDERHALSKANKER 2010

voor huisarts en praktijkmedewerker

Astrid Mol

tel: 050-3666440

In deze Cervixspecial treft u de voor de huisartsenpraktijk benodigde informatie aan voor het uitvoeren van het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker (BVO BMHK) in 2010.

ELANN ondersteunt de huisartsenpraktijken in de provincie Friesland op het gebied van het BVO BMHK. Het BVO BMHK maakt onderdeel uit van het project 'Preventie: maatwerk' dat landelijk wordt gecoördineerd door de Landelijke Vereniging Georganiseerde eerste lijn (LVG) en medisch-inhoudelijk wordt ondersteund door het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG). Voor de uitvoering van het BVO BMHK is met ingang van 1 januari 2010 de screeningsorganisatie **Bevolkingsonderzoek Noord** verantwoordelijk.

Mocht u vragen en/of opmerkingen hebben met betrekking tot het BVO BMHK dan kunt u contact opnemen met:

Astrid Mol, preventiemedewerker ELANN

T: 050-3666440 (di/do/vr)

F: 050-5342181

E: a.mol@elann.nl

Bevolkingsonderzoek Noord

t: 050 – 520 88 88

f : 050 – 526 65 82

e: info@bevolkingsonderzoeknoord.nl

Nieuwe screeningsorganisatie: Bevolkingsonderzoek Noord

De drie screeningsorganisaties voor baarmoederhalskanker in Groningen, Friesland en Drenthe (SPGG, SBPGF en BCNN) en de screeningsorganisatie voor borstkanker (BBNN) in Noord Nederland zijn per 1 januari 2010 gefuseerd tot: **Bevolkingsonderzoek Noord**.

Deze organisatie is verantwoordelijk voor het bevolkingsonderzoek naar borstkanker en baarmoederhalskanker, en toekomstige nieuwe vormen van kankerscreening in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Ook elders in het land wordt gefuseerd, zodat met ingang van 2010 vijf regionale organisaties garant staan voor kwalitatief hoogstaande kankerscreening die aangeboden wordt in het kader van het Nationaal Programma Bevolkingsonderzoek. Voor de cliënt verandert er niets; het onderzoek worden op dezelfde manier en in dezelfde locaties uitgevoerd.

Wat verandert er?

- De uitbetalingen worden niet meer per kwartaal door GGD Fryslân gedaan, maar maandelijks door Bevolkingsonderzoek Noord. Mocht u hierover vragen hebben, dan kunt u bellen met 050-5208888.
- Voor het opvragen van labformulieren kunt u niet meer bij GGD Fryslân terecht. Deze kunnen worden opgevraagd bij Bevolkingsonderzoek Noord (gegevens verder in deze special).
- Het informatienummer waar cliënten met vragen terecht kunnen is niet meer van de GGD Fryslân maar van Bevolkingsonderzoek Noord: 0900 – 20 30 100. De openingstijden zijn: op werkdagen van 9.00 – 12.30 en 13.30 – 16.00 uur.
- De uitslag wordt (ook) door de screeningsorganisatie aan de vrouw medegedeeld (zie informatie hierna)

Uitslagbrieven

De screeningsorganisaties voor het Bevolkingsonderzoek naar Baarmoederhalskanker hebben de opdracht van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) om vanaf 1 januari 2010 uitslagbrieven te sturen naar alle vrouwen die deelnemen aan het BVO BMHK. **Dit geschiedt als aanvulling op en niet ter vervanging van de huidige procedure.** Volgens de NHG-standaard blijft de huisarts vrouwen waarbij afwijkingen worden gevonden actief informeren. Het gaat dan om uitslagen waarbij vervolgonderzoek bij de huisarts of bij de gynaecoloog nodig is (brieven C en D). De huisarts blijft de uitslag op de gebruikelijke manier ontvangen van het pathologie laboratorium. De huisarts ontvangt de uitslag minimaal 5 werkdagen voordat de vrouw met een uitslagbrief geïnformeerd wordt door Bevolkingsonderzoek Noord. Zo heeft de huisarts voldoende tijd om contact op te nemen met de betreffende vrouw.

Er zijn vier uitslagbrieven ontwikkeld, namelijk:

- A. Geen afwijkingen;
- B. Uitstrijkje niet beoordeelbaar;
- C. lichte afwijkingen – vervolgonderzoek huisarts;
- D. Afwijkingen – vervolgonderzoek gynaecoloog

Daarnaast zijn er nog twee brieven voor uitzonderingssituaties:

- E. Het laboratorium geeft een ander advies dan bovenstaand;
- F. Het onderzoek was niet in het kader van het bevolkingsonderzoek, maar er is wel een bvo-laboratoriumkaart gebruikt.

Bevolkingsonderzoek Noord informeert de huisartsen per brief over deze nieuwe procedure. De procedure en de verschillende uitslagbrieven zijn eveneens te downloaden op de diverse websites: www.elann.nl, www.bevolkingsonderzoeknoord.nl en www.bevolkingsonderzoeknaarbaarmoederhalskanker.nl. U vindt hier eveneens een lijst met veel gestelde vragen en antwoorden.

Oproepschema 2010

Bij deze cervixspecial ontvangt u het oproepschema voor 2010. Dit is een overzicht van de weken waarin Bevolkingsonderzoek Noord uitnodigingen en herinneringen verstuurt aan cliënten van 30 t/m 60 jaar in het kader van het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker.

Wachtkamerposter

Ten behoeve van de patiëntenvoorlichting ontvangt u een poster met hierop het oproepschema. Wij verzoeken u deze poster duidelijk zichtbaar in de wachtkamer op te hangen. U krijgt de poster dit jaar niet zoals u gewend bent bij deze cervixspecial, maar deze wordt u rechtstreeks toegestuurd door Bevolkingsonderzoek Noord.

Informatiekaart

Bevolkingsonderzoek Noord stuurt u dit jaar de informatiekaart BVO BMHK, dat u de afgelopen jaren bij de cervixspecial kreeg; hierop staat in het kort overzichtelijk een aantal praktische zaken weergegeven die u voor het onderzoek nodig heeft. Ook diverse contactgegevens en het oproepschema zijn hierin opgenomen. Wij adviseren u om deze informatiekaart een zichtbare plek te geven zodat u het altijd vlot kunt raadplegen.

Uitbetalingen en tarief 2010

Alle uitstrijkjes die gemaakt worden in het kader van het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker vallen buiten het systeem van het nieuwe zorgstelsel. U wordt voor deze uitstrijkjes automatisch betaald door Bevolkingsonderzoek Noord. U hoeft hiervoor niets te declareren. Het tarief voor het maken van een uitstrijkje is € 11,62. Uitstrijkjes op medische indicatie vallen wel onder het consulttarief.

Landelijk laboratoriumformulier

In 2008 is een nieuw landelijk labformulier in gebruik genomen. Dit formulier blijft in 2010 nagenoeg hetzelfde; er zijn slechts minimale aanpassingen.

Let bij het invullen formulier op de volgende zaken:

- Vul de gegevens van de aanvragende huisarts volledig in; het laboratorium kan anders de uitslag niet naar de huisartsenpraktijk sturen, waardoor de vrouw onnodig in onzekerheid blijft. Ook kan er geen betaling plaatsvinden.
- Zorg er voor dat de rubriek “aspect cervix” is ingevuld; het **niet** invullen van de deze rubriek zal bij het ontbreken van endocervicale cellen tot een Pap-0 leiden, waardoor de cliënte onnodig een herhalingsonderzoek moet ondergaan.
- Rubriek 8 (“*Anticonceptie*”): Als de vrouw een Mirena spiraal heeft, kruist u alleen “IUD” aan (en niet “hormonaal”). Per rubriek mag maar 1 item aangekruisd worden. Voor de beoordeling van de uitstrijk door het laboratorium is de relatief geringe lokale hormoonafgifte ter plaatse door dit IUD van minder belang.
- Als de vrouw borstvoeding geeft of recent borstvoeding heeft gegeven (tot 2 maanden voor het uitstrijkje), vermeld dit dan bij rubriek 13: ‘lactatie’. Het geven van borstvoeding is al geruime tijd geen contra-indicatie meer voor het maken van een uitstrijkje.

Formulieren herhaaluitstrijken

Een herhaaluitstrijk naar aanleiding van een afwijkende uitslag (PAP 2 en hoger) is altijd een medische indicatie. In dit geval gebruikt u een regulier labformulier en nooit een BVO formulier! Het bevolkingsonderzoek is er alleen voor de eerste screening. Zodra afwijkingen gevonden zijn, gaat de vrouw het ‘medische’ traject in. Dit houdt tevens in dat het vervolgonderzoek voor de cliënte niet binnen het gratis bevolkingsonderzoek valt. U doet er goed aan haar hierover te informeren. Noteer op dit formulier ook het zorgverzekeringnummer van de patiënte, dus niet alleen het BSN-nummer!

Voor een herhaaluitstrijk naar aanleiding van een PAP 0 in het BVO (een niet te beoordelen uitstrijkje) dient een nieuw BVO labformulier gebruikt te worden. Tot voor kort werd dit formulier binnen 6 weken automatisch toegestuurd. Nieuw met ingang van 2010 is dat dit formulier met de betreffende uitslagbrief rechtstreeks aan cliënte wordt gestuurd en niet meer naar de huisartsenpraktijk. Dit herhaalonderzoek is wel gratis voor de cliënte.

Follow-up bij herhalingsadvies

Het laboratorium verstuurt éénmalig een brief naar de huisartsenpraktijk wanneer een herhalingsadvies bij een afwijkende uitslag van een uitstrijkje (PAP 2 en hoger) nog niet is opgevolgd.

Nieuw labformulier aanvragen bij Bevolkingsonderzoek Noord

Het aanvragen van een nieuw labformulier kan per e-mail info@bevolkingsonderzoeknoord.nl of via de website www.bevolkingsonderzoeknoord.nl / contact. Bij de aanvraag vermelden:

- de meisjesnaam + geboortedatum;
- postcode en huisnummer van de betreffende cliënte;
- het e-mail adres van de praktijk
- het adres van de huisarts zodat het formulier eventueel per post verzonden kan worden (i.v.m. het scannen van de barcode door het laboratorium);
- het telefoonnummer van de praktijk voor het geval er onduidelijkheden zijn.

De aanvragen worden dagelijks afgehandeld.

Bereikbaarheid Bevolkingsonderzoek Noord

Bevolkingsonderzoek Noord is te bereiken op werkdagen van 08.30 tot 16.30 uur.

Het telefoonnummer voor huisartsenpraktijken en laboratoria is 050-5208888.

Het telefoonnummer voor cliënten is 0900-2030100. Hiervoor gelden andere openingstijden, namelijk op werkdagen van 9.00– 12.30 en 13.30 – 16.00 uur.

Het mailadres is info@bevolkingsonderzoeknoord.nl.

Er is ook veel informatie online beschikbaar op www.bevolkingsonderzoeknoord.nl.

Uitstrijkje door andere dan de eigen huisarts(assistent): vangnetpraktijk

Volgens de kwaliteitseisen van het RIVM moeten de screeningsorganisaties cliënten de mogelijkheid bieden het uitstrijkje door een vrouwelijke huisarts of assistente te laten uitvoeren. Bevolkingsonderzoek Noord beschikt over een lijst met namen van vangnetpraktijken waar cliënten naar verwezen kunnen worden. Cliënten kunnen bellen met Bevolkingsonderzoek Noord (0900 – 20 30 100) wanneer zij het onderzoek door een andere dan de eigen huisarts(assistent) willen laten doen. Op deze door ELANN samengestelde vangnetlijst staan alleen praktijken die zelf hebben aangegeven bereid te zijn als vangnetpraktijk te fungeren. In gevallen dat deze lijst geen oplossing biedt voor cliënte, zoekt de preventiemedewerker van ELANN een vangnetpraktijk.

Voor het afnemen van een uitstrijkje in het kader van het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker bij cliënten uit een andere praktijk, geldt het normale uitstrijktarief bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker

Op het laboratoriumformulier is voldoende ruimte voor de gegevens van de vangnetpraktijk (naam en AGB-code). De vangnetarts vult op het formulier tevens de naam in van de huisarts bij wie cliënte staat ingeschreven, tenzij cliënte daar bezwaar tegen aantekent. Zowel de vangnetpraktijk als de eigen huisarts ontvangt de uitslag van het laboratorium, tenzij cliënte de naam van haar huisarts niet bekend heeft gemaakt.

Als vangnetarts verstrekt u de uitslag aan cliënte. Indien een vervolgbeleid moet worden afgesproken verwijst u cliënte naar haar eigen huisarts. De volledige procedure kunt u vinden op www.elann.nl of per mail opvragen via a.mol@elann.nl.

Informatie van het laboratorium: Pathologie Friesland

Bereikbaarheidsgegevens: adres: Jelsumerstraat 6a, 8917 EN Leeuwarden. Postadres: Postbus 3305, 8901 DH Leeuwarden. Telefoon 058-2939393, fax 058-2939300, e-mail info@pathologiefriesland.nl. Website www.pathologiefriesland.nl. Hierop vindt u o.a. een protocol voor het inzenden van cytologie.

Afnametechniek cervixuitstrijkje en dunnelaag cytologie

Pathologie Friesland maakt gebruik van dunnelaag cytologie (ThinPrep® Pap Test™ van de firma Cytyc). Voordelen zijn reductie van de screentijd en verbetering van de techniek. Bij deze techniek wordt het uitstrijkje gemaakt door het borsteltje van de cervexbrush tegen de baarmoedermond te zetten en het 5 maal met de klok mee rond te draaien. Het uitgestreken materiaal wordt niet meer op een objectglasje uitgestreken en gefixeerd maar het borsteltje van de cervexbrush wordt in een potje met vloeistof uitgestampt door de borstel ten minste 10 X goed uit te stampen op de bodem van het met vloeistof gevulde potje (zoals ook een verfkwast wordt schoongemaakt). De vloeistof fixeert de cellen. In het laboratorium wordt vanuit de vloeistof een dunnelaag preparaat op een glaasje gemaakt, waarbij de cellen mooi naast elkaar komen te liggen, wat de beoordeelbaarheid bevordert. De naam en de geboortedatum van de cliënte moeten ook op het potje vermeld worden. Het dekseltje dient zodanig op het potje aangedraaid te worden dat de zwarte merktekens op potje en deksel boven elkaar komen te staan. Niet strakker!

Op het materiaal kunnen eventueel ook additionele testen (zoals HPV-onderzoek) worden uitgevoerd. Het materiaal blijft nog enkele weken beschikbaar voor aanvullende technieken. Een patiënte hoeft hier dus niet voor terug te komen. Al het materiaal wordt op een vaste dag bij de huisartsenpraktijken opgehaald door een koeriersdienst. Via de koerier kunt u eveneens alle nieuwe materialen (ook voor histologisch onderzoek) krijgen.

Pathologie Friesland verzoekt u dringend de koerier te bellen indien geen diagnostisch materiaal opgehaald hoeft te worden (06-12473374 C. van Diepen coördinator van de koeriers). Op www.elann.nl vindt u het afnameprotocol van Cytyc met daarbij do's en don'ts en veel gestelde vragen.

Termijn uitslag

Bij meer dan 90% van de uitstrijken is de uitslag 10 werkdagen na ontvangst van het materiaal op het laboratorium bekend.

HrHPV test

De praktijkrichtlijn cervixcytologie is na afstemming met o.a. de Landelijke Huisartsen-Vereniging (LHV) aangepast, waarbij de HrHPV bepaling is geïntroduceerd.

Deze bepaling op de aanwezigheid van hoog risico HPV speelt een rol in het triagetraject. Geringe afwijkingen van de cervixcytologie (Pap2 en 3a gering) in het bevolkingsonderzoek leiden tot vervolgonderzoeken. De huisarts voert deze uit (eventueel na herinnering van het laboratorium). In principe moeten er twee normale uitstrijkjes zijn (nl. na 6 en 18 maanden) voordat het vervolgtraject kan worden afgesloten en de cliënte weer in het uitnodigings-schema van het BVO komt (oproep na 5 jaar).

Door de HrHPV test toe te voegen aan het eerste herhalingsonderzoek (na 6 maanden) kan dit traject worden ingekort. Bij een normale cytologie (PAP 1) én een negatieve Hr-HPV bepaling hoeft een 2e herhalingsstrijk na 12 maanden NIET meer verricht te worden, en wordt de cliënte terug verwezen naar het bevolkingsonderzoek.

Per 1 januari 2010 zal het laboratorium de HrHPV bepaling standaard verrichten, tenzij de huisarts op het aanvraagformulier medische indicatie aangeeft dat dit NIET moet gebeuren.

Het laboratorium zal bij een afwijkende Pap 2 of 3a gering uitslag, de huisarts attenderen op de mogelijkheid om bij de eerste herhalingstest een HrHPV test aan te vragen.

Een HrHPV test wordt NIET verricht op de BVO uitstrijk. Dit leidt tot onnodig veel positieve uitslagen ook als de uitslag een Pap 2 betreft. Het virus wordt in veel gevallen binnen een half jaar geklaard door de afweerreactie van de cliënte.

Als de cliënte wel expliciet om een HrHPV test verzoekt, moet de huisarts dit kenbaar maken op het uitnodigingsformulier en de cliënte attenderen op de onwenselijkheid hiervan.

De HrHPV bepaling valt NIET onder de vergoeding van het bevolkingsonderzoek.

Van het verrichten van een HrHPV test op een niet BVO cervixuitstrijk (indicatief of spontaan) zijn in de literatuur geen voordelen bekend. Een positieve HrHPV bij een Pap 1, Pap2 of Pap 3a gering hoeft niet direct naar een gynaecoloog verwezen te worden. Ook hier verdient een herhaling na 6 of 12 maanden aanbeveling omdat veel cliënten uiteindelijk het virus zelf klaren.

Het stroomdiagram voor afname van een hrHPV test treft u als bijlage bij deze cervixspecial aan.

(Vaccinatie tegen) Humaan Pappiloma Virus

Actuele informatie over HPV en vaccinatie is te vinden op de website van het RIVM: www.rivm.nl/hpv en www.rvp.nl. Er staat ook een FAQ-lijst bij (veelgestelde vragen en antwoorden). Handig om paraat te hebben in de praktijk voor vragen over dit onderwerp. U kunt zich gratis abonneren op "HPV nieuws" door een e-mail te sturen naar hpv@rivm.nl.

NHG-producten voor de huisartsenpraktijk

Het NHG biedt de volgende producten op het gebied van cervixuitstrijken en HPV:

- Richtlijn: NHG-Standaard *Preventie en vroegdiagnostiek van cervixcarcinoom (tweede herziening, april 2009)*;
- NHG-Standpunt over HPV-vaccinatie (februari 2009);
- Implementatie: praktijkhandleiding cervixscreening (april 2009)
- NHG-Patiëntenbrief *HPV en baarmoeder halskanker* (maart 2009)
- NHG-Patiëntenbrief *Een uitstrijkje en wat nu?* (maart 2009)

Al deze producten kunt u vinden op de website van het Nederlands Huisartsen Genootschap, www.nhg.org. Kies achtereenvolgens voor kenniscentrum / implementatie / preventie / screening op baarmoederhalskanker. Ze zijn eveneens te downloaden op www.elann.nl.

Patiëntenvoorlichting RIVM

- **Website**

Op de website van het RIVM (www.bevolkingsonderzoeknaarbaarmoederhalskanker.nl) is voor de cliënte informatie te vinden over de volgende onderwerpen: het bevolkingsonderzoek, uitnodiging, wel of niet meedoen, het uitstrijkje, beoordeling uitstrijkje, uitslag, verder onderzoek, uitstrijkje – animatie, ontstaan baarmoederhalskanker, wat is HPV.

- **Folder**

In de folder “onderzoek naar baarmoederhalskanker – wat u moet weten” van het RIVM die met de uitnodiging meegestuurd wordt, staat helaas niet meer wanneer men (nog) niet hoeft mee te doen aan het onderzoek, namelijk:

- Als de baarmoeder inclusief de baarmoederhals is verwijderd;
- Als de vrouw zwanger is (en tot 6 maanden na de bevalling)
- Als in het afgelopen jaar al een uitstrijkje is gemaakt.

Hier zouden dus misverstanden over kunnen ontstaan. Ongeveer medio 2010 past het RIVM de folder weer aan. Jullie ontvangen dan een exemplaar.

- **Allochtone vrouwen**

Op de website van het RIVM staan de landelijke voorlichtingsfolders voor het BVO BMHK ook in het Engels, het Turks en het Arabisch. Je kunt deze downloaden op www.rivm.nl/bevolkingsonderzoeknaarbaarmoederhalskanker.nl.

Nascholing voor praktijkassistenten

- **Basiscursus cervixuitstrijken:**

Bij voldoende belangstelling wordt de basiscursus cervixuitstrijken weer door ELANN aangeboden. De uitnodigingen worden per post naar alle praktijken gestuurd, t.a.v. de assistente(n).

- **Verdiepingscursus cervixuitstrijken**

Ook in 2010 wordt door ELANN weer een verdiepingscursus cervixuitstrijken georganiseerd. De onderwerpen hiervoor zijn vorig jaar bij de assistentes geïnventariseerd. Eerst worden in het voorjaar degenen die al op de wachtlijst staan ingedeeld. Dan wordt bekeken of er nog een avond kan worden georganiseerd.

- **Speculumonderzoek**

Het Noorderpoortcollege organiseert in het voorjaar en het najaar een cursus speculumonderzoek van drie avonden voor gediplomeerde doktersassistenten en verpleegkundigen. Inhoud:

1. Theorie: het speculumonderzoek en de bejegening van de patiënt.
2. Praktijk: inbrengen van het speculum op een fantoom.
3. Praktijk: bejegening van en het inbrengen van het speculum bij een DGO (= docent gynaecologisch onderzoek)

De uitgebreide informatie over deze cursus vindt u op www.noorderpoort.nl, ga naar opleidingen en zoek vervolgens bij contractonderwijs onder gezondheidszorg en welzijn. Contactpersoon bij het Noorderpoort is Eva Anspaugh

Boekje “Cervix in beeld”

In de regio Oost is, met enthousiaste ondersteuning van de drie screeningsorganisaties het boekje “Cervix in Beeld” uitgegeven. Het is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de afdelingen Pathologie en Gynaecologie van het UMC St Radboud te Nijmegen. Dit boekje is bedoeld voor huisartsen en praktijkassistentes die zich bezig houden met cervixuitstrijken. Aan de orde komen o.a. de volgende onderwerpen: “hoe maak je een goed uitstrijkje”, “hoe ziet een normale portio/baarmoedermond er uit”, “wanneer is een cervix afwijkend?”. Bestellen kan via mail a.mol@elann.nl. De kosten van het boekje bedragen € 15 per stuk inclusief BTW en verzendkosten.

Bijlagen

De volgende bijlagen zijn bij deze cervixspecial bijgevoegd:

- Bijlage 1: Oproepschema BVO BMHK 2010
- Bijlage 2: stroomdiagram hrHPV-bepaling